

ANAYASAL-DEMOKRATİK BİR REJİMDE ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK

Mustafa ERDOĞAN* *

ÖZET

Bu makalede özgürlük ve güvenlik ilişkisi anayasal-demokratik bir rejim standartları açısından irdelenmektedir. Son yıllarda dünya çapında yaygınlaşan ve yoğunlaşan terörü öne süren birçok devlet özgürlükleri aşırı ölçüde kısıtlama eğilimine girmiştir. Özgürlükleri devlet güvenliği için feda etmeyi onaylayan bu güvenlikçi gidişin frenlenmesi için özgürlükçü-demokratik hukuk devletine öncelik tanıyan yeni bir bakışa ihtiyaç vardır. Bu ise anayasal-demokratik devlet anlayışına uygun olarak, güvenlik mülâhazasıyla özgürlüklerin sınırlandırılması söz konusu olduğunda yasama ve yargı organlarının “özgürlük karinesi”ni temel ilke olarak benimsemelerini gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Özgürlük-güvenlik dengesi, özgürlük karinesi, hikmet-I hükümet, Waldron*

LIBERTY AND SECURITY IN A CONSTITUTIONAL- DEMOCRACY

ABSTRACT

The subject-matter of this article is to consider relationship between liberty and security from a constitutional-democratic point of view. In recent years as terrorism becomes a world-wide and profound phenomenon, governments incline to overstep the reasonable limits of restricting civil liberties. In order to check this temptation on part of governments that subscribes to sacrifice liberty for state security we need a new perspective that gives priority to liberty. This, in turn, demands, in a constitutional-democratic regime, that in limiting liberties with genuine security concerns legislators and judges adopt “presumption of liberty” as the guiding principle along with proportionality.

Key Words: *balance between liberty and security, presumption of liberty, reason of state, Waldron*

* Prof. Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Özgürlükle güvenlik arasındaki ilişki sorunu hukuk ve siyaset teorisinin klasik denebilecek tartışma konularından biridir. Ancak son onyıllarda terörizmin yaygınlaşmasıyla birlikte, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra özgürlük ve insan hakları ile güvenlik arasında nasıl bir ilişki olması gerektiği sorunu küresel çapta daha da fazla ilgi odağı haline geldi. Aynı nedenle, özgürlük-güvenlik ilişkisi siyaset ve hukuk teorisinde de artık daha fazla tartışılıyor. New York'ta 2001 yılında ikiz kulelere yapılan saldırıdan sonra sadece bu ülkede değil bazı Avrupa ülkelerinde de terörizm korkusu hükümetleri özgürlük için maliyeti büyük olan sert tedbirler almaya yöneltti.

Söz gelişi, ABD'de başta Yurtseverlik Yasası olmak üzere sözde terörizmle başa çıkmak üzere yapılan yasal ve idarî düzenlemeler hükümeti ve yargıyı çok geniş izleme, gözetim ve araştırma yetkileriyle donatmaktadır. Yasa hükümete herhangi bir politik grubu "terörist" örgüt olarak tanımlama yetkisi vermekte; ev ve işyerlerinin habersiz aranmasını, kişilerin eğitim, sağlık ve finans kayıtlarına serbestçe girilmesini, telefon dinleme ve internet erişimini engellemeyi yasallaştırmakta, yargı denetimini sınırlamaktadır. Yine bu kanun terörizmi teşvik edici saydığı kimi ifade türlerini suç haline getirmektedir. Yasa ayrıca Amerikan vatandaşı olmayan sanıkların herhangi bir suçlama olmaksızın gözaltına alınmalarına ve yargılanmaksızın uzun süre tutuklu kalmalarına imkân vermektedir.¹

Anti-terörizm mevzuatının daha uzun bir geçmişe sahip olduğu Birleşik Krallık da 11 Eylül saldırılarından sonra bu yönde daha da ileri gitmiştir. O kadar ki, Lordlar Kamarası 2004 yılında verdiği bir kararla, bu mevzuatın hem Birleşik Krallık'ın İnsan Hakları Yasası'nı (1998) hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ihlal ettiğini tespit etmiştir.² 11 Eylül saldırıları Almanya'da da yeni bir güvenlik kavramı arayışını başlatmış ve bu arayış eski anti-terör mevzuatını baştan sona revize eden ve sivil özgürlüklere birçok ciddi ihlâlî içeren yeni bir "güvenlik paketi"yle sonuçlanmıştır. Bu düzenlemelerle polis ve istihbarat birimlerinin yetkileri önemli ölçüde artırılmış, yabancı dernekler için daha sıkı denetim öngörülmüş ve yabancıların sınır dışı edilmeleri kolaylaştırılmıştır. Bu arada, örgütlü suçlarla mücadele amacıyla geniş kapsamlı dinlemelere izin veren bir kanun tasarısı hazırlanmıştır.³

¹ Turhan & Aksu 2011: 64-65, 76-77.

² Hayes 2005: 106.

³ Lepsius 2004: 435; Bielefeldt 2008: 271-72.

I. ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK

Şüphe yok ki, özgürlük en temel insanî değerler arasında yer alır; hem bireysel hem de toplumsal-siyasal anlamıyla. Özgürlük medenî bir toplumsal-siyasal varoluşun vazgeçilmez esaslarından. Özgürlük ve ona bağlı insan hakları temel insanî değerlerdir; çünkü insanlar özgürlük aracılığıyla kendilerini ifade edebilir, kendi potansiyellerini geliştirebilir ve hayatı kendileri için değerli bir şekilde yaşayabilirler. Bu çerçevede kişisel özgürlük bireylerin sınırları belli edilmiş bir alan dahilinde kendi tercih ettikleri gibi karar verebilme ve eylemde bulunabilmelerini ifade eder.⁴

Güvenliğe gelince, onun da toplumsal hayat için önemi inkâr edilemez. Elbette insanlar ancak güvenli bir ortamda özgür hissedebilir ve özgürce hareket edebilirler; onun için özgürlüğün yanında güvenlik de özgür bir toplum için temel önemdedir. Özgürce hareket edebilmeleri ve temel haklarını kullanabilmeleri için insanların güvenliğe –güvenlik içinde olmaya veya güvenli bir ortama- ihtiyaçları vardır. Fakat bu gerçek, insani varoluş için özgürlük ile güvenliğin eşit değere sahip olduğu anlamına gelmiyor. Çünkü, her ne kadar toplumsal varoluş için zorunlu olsa da, güvenlik yine de kendi başına bir değer olmayıp, özgürlük –ve başka değerler- için araçsal bir nitelik taşır. Güvenliğin bağımsız bir değer olmaması onun esas olarak özgürlüğün türevi olmasıyla da açıklanabilir. Başka bir anlatımla, özgürlüğün ve özgürlük haklarının güvende olduğu yerde güvenlik de zaten büyük ölçüde sağlanmış demektir. Esasen, özgürlük ve insan haklarına, toplumsal barışa hizmet etmek dışında, güvenliğin kendi başına bir değeri olduğu şüphelidir.

Bir görüşe göre, özgürlükle güvenlik birbiriyle simbiyotik bir ilişki içindedir. Şöyle ki:⁵ Özgürlük ile güvenlik çoğu durumda birbirini tamamlarlar, bunlar birbirinin rakibi olmaktan ziyade birbirinin ön şartları durumundadırlar. Özgürlüğün yokluğu güvenliğin yokluğunu getirebilir, güvenliğin yokluğu da özgürlüğün. Bu bağlamda, güvenliğin bazı temel şartları olmadan kişinin özgürlüğe sahip olmasından söz etmek anlamlı değildir. Güvenlik ile özgürlük karşılıklı olarak birbirine bağlıdırlar ama belli şartlar altında karşılıklı olarak birbirlerini tehdit de ederler. Yine bu görüşe göre, bir bireyin özgürlük ve güvenlik çıkarları hemen hemen her zaman birlikte gider; nispeten az tedbir bir kişiyi daha güvende kılarken onu daha az özgür yapar. Bir kişinin güvenliğini artıran çoğu tedbir aynı zamanda onun özgürlüğünü de artıracaktır. Çünkü, kişi eğer fiziksel olarak daha güvende olursa istediklerini yapmakta da daha özgür olacaktır.

⁴ Jones 1994: 122.

⁵ Wittes 2011: 4, 19.

Bunun tersinin de doğru olduğu söylenebilir: Ancak kendilerini özgür hissetmelerinin şartları mevcutsa insanlar özgürce davranabilirler ve bu da toplumu genel olarak daha güvenli yapar.

II. ÖZGÜRLÜKÇÜLÜK TOPLUMUN İNTİHARI MIDIR?

Terörizm korkusuyla özgürlüğü ve insan haklarını kısıtlama eğiliminin arkasında, şiddet ve terörizmle ancak özgürlükleri kısıtlamakla baş edilebileceği düşüncesi yatmaktadır. Bu düşünceye göre, güvenlik genellikle ancak özgürlük pahasına sağlanabilir; güvenliği elde etmek özgürlükten şu veya bu ölçüde fedakârlıkta bulunmayı gerektirir. Bu anlayış özellikle toplumun şiddet tehdidi altında olduğu zamanlarda yönetim mevkiinde bulunanların temel bakış açısı haline gelir. Böyle dönemlerde güvenliği sağlamak için eğer özgürlüklerimizden fedakârlık etmezsek bu bizi intihara götürebilir diye düşünülür. Söz gelişi Amerikan Yüksek Mahkemesi yargıcı Robert Jackson 1949 tarihli *Terminello v. City of Chicago* davası kararına yazdığı muhalefet şeklinde Mahkemeyi, düzen içinde bir özgürlük rejimi yerine özgürlüksüz ve düzensiz bir anarşiye meyletmekle suçlama bağlamında şöyle diyordu: “Mahkeme eğer kendi doktriner mantığını azıcık bir pratik bilgelikle yumuşatmazsa, korkarım anayasal Hakları bir intihar sözleşmesine döndürecekler.”⁶ Ayrıca, Federal Yüksek Mahkeme’nin *Kennedy v. Mendoza-Martinez* davası kararında (1963) da benzer bir ifade yer almıştır: “Anayasa bireysel hakları tecavüzlere karşı koruyorsa da, o bir intihar sözleşmesi değildir.”⁷

Ancak, burada gözden kaçırılan önemli noktalar vardır. Bir kere, özgürlüğü kısıtlamanın veya azaltmanın herkes için daha fazla güvenlik sağlayacağı kuşkuludur. Çünkü, baştan beri bir değer olarak var olduğunu söylediğimiz “güvenlik”, şu veya bu nedenle yurttaşlardan özgürlüklerinden fedakârlıkta bulunmalarını talep eden devletin güvenliği ile aynı şey değildir. Onun için, devlet güvenliğinin artması bireylere zorunlu olarak daha fazla özgürlük güvenliği sağlamaz; hatta kendisi için daha fazla güvenliği kişilerin özgürlükleri pahasına sağlayabilir. Devletler şiddet ve terörün önlenmesini bireylerin haklarını aşırı ölçüde kısıtlamanın bir bahanesi olarak kullanabilirler. Onun içindir ki, Waldron’ın belirttiği gibi⁸, şiddet ve terör korkusuyla insan haklarına getirilen kısıtlamalar terörizme karşı güvenliği artırsa bile, devlete karşı güvenliği azaltabilir.

Esasen, modernliğin şartlarında bireysel özgürlüklere yönelik en büyük tehlike devletten gelir; terörist örgütler gibi devlet dışı aktörlerden gelen tehlike

⁶ Wittes 2011: 29.

⁷ Aktaran Waldron 2003: 197, dn. 10.

⁸ Waldron 2003: 195.

ise devletten gelecek tehlikeyi ortadan kaldırmayacağı gibi, daha da arttırabilir. Çünkü, devlete verilen yetki nadiren daima verilmiş amacına uygun olarak kullanılır. Geleneksel olarak bazı yetkilere devletin sahip olmamasının daha iyi olduğunu düşünmemizin nedeni de budur. Bundan dolayı, gerçekte “halkın düşmanları” ile “devletin düşmanları” her zaman örtüşmediğinden, tam da bizim düşmanlarımızla mücadele etmesi için hükümete verdiğimiz araçların hükümet tarafından onun kendi düşmanlarına karşı kullanılacağından endişe etmemiz gerekir.⁹ Başka bir anlatımla, insan hakları tam da devletin baskıcı eğilimlerine karşı bir güvence oluşturur. Bu eğilimi meşrulaştırmanın en kolay ve “anlaşılır” –dolayısıyla, “makul”- gerekçesi güvenliği arttırmaktır.

Başka bir nokta da şudur: Hükümetler görünüşe göre şiddetin üstesinden gelebilmek –yani güvenliği tesis edebilmek- için sivil özgürlükleri gitgide daha fazla kısıtlama yoluna giderler. Ne var ki, özgürlüklerin bu şekilde gitgide budandığı bir topluma artık güvenli toplum denemez. Çünkü, özgürlükleri mütemadiyen kısıtlanan ve her an yeni kısıtlamalara uğrayacağı endişesi içinde yaşayan insanlar böylelikle aslında güvensizliğe itilmiş, güvenlik sağlayalım derken güvensizlik yaratılmış olur. Benjamin Franklin’in meşhur sözü tam da bu durum için söylenmiş gibidir: “Biraz güvenlik elde etmek için özgürlükten vazgeçebilenler ne özgürlüğü ne de güvenliği hak ederler.”¹⁰

III. ÖZGÜRLÜK- GÜVENLİK “DENGESİ”

Daha fazla güvenlik elde etmek için özgürlüklerden kısıntı yapılması gerektiği görüşünün arkasında yatan varsayım özgürlük ile güvenlik arasında bir denge bulunması gerektiğidir. Buna göre, özgürlük ve güvenlikle ilgili çıkarlar çatıştığında, her iki değer arasında “makul bir denge”nin kurulması gerekir.¹¹ Sağlıklı bir toplum bu dengeyi kuran ve onu koruyan bir toplumdur. Dengesi görüşü açısından, demokratik toplum daima özgürlük ile güvenlik arasındaki doğru “denge”yi tutturmayı amaçlayan bir toplum olduğundan, güvenliği sağlamak isteyen devletlerin yurttaşların özgürlüklerini sürekli olarak sınırlamaya ihtiyaçları vardır: Güvenlik uğruna belli bir miktar özgürlükten vazgeçmek zorunda olduğumuzu kabul etmeliyiz.¹²

Ancak bu görüş birçok bakımdan problemlidir. Her şeyden önce, bu görüş özgürlükçü değil güvenlikçi bir bakış açısını esas almakta ve böylelikle öz-

⁹ Waldron 2003: 205-206.

¹⁰ Aktaran Neoclesu 2007: 132.

¹¹ Bielefeldt 2008: 272.

¹² Neoclesu 2007: 131-32.

gürlükle güvenlik arasındaki amaç-araç ilişkisini tersine çevirmektedir. Oysa, insan haklarına dayanan demokratik bir hukuk devletinde birincil amaç özgürlüklerin korunmasıdır. Başka bir anlatımla, “(t)emel özgürlük haklarının vazgeçilmezliği, özgürlükçü hukuk devletinin özünü oluşturur.”¹³ Özgürlüğün söz gelişi eşitlik ve adalet gibi başka temel değerlerle çatışması halinde, bunların bağdaştırılması veya makul bir şekilde dengelenmesi gerekebilirse de, özgürlüğün kendisine göre ikincil önemde olan güvenlik çıkarlarıyla değiş-tokuş edilmesi kabul edilemez.

İkinci olarak, herkesin özgürlüğündeki bir azalma herkes için aynı miktarda güvenlik sağlamaz. Onun için burada tartışılması gereken denge herkes için özgürlük ile herkes için güvenlik arasındaki bir denge olmaktan çok, muhalif bir kişi veya azınlığın çıkarlarının bir bütün olarak toplumun çıkarlarıyla dengelenmesidir. Öte yandan, çoğu insanın güvenliği uğruna az sayıda kişinin özgürlükleri kısıtlanacaksa, o zaman azınlığın özgürlüğündeki azalmayı haklı göstermek için çoğunluğun güvenliğindeki artışın yeterli olduğu kesin değildir, hatta yanlıştır.¹⁴

Buna benzer şekilde, bazen durumlarına sahici ilgi duyduğumuz toplumdaki farklı grupların çıkarları arasında zor tercihler yapmakla karşı karşıya kalabiliriz. Haksız yere suçlananların çıkarlarını korumak kadar, haklı olarak suçlananların potansiyel mağdurlarının da haklarını korumak isteriz. Ama burada dengelenmesi söz konusu olan, özgürlük ile güvenlikten ziyade bir kişinin özgürlük ve güvenliği ile başka birinin özgürlük ve güvenliğidir. Bu dengeyi bulmak ise şüphesiz zor bir iştir. Fakat bu zorluk, Wittes’in işaret ettiği gibi,¹⁵ özgürlükle güvenliğin çatışma içinde olmasından değil fakat kimi daha kesin olarak korumak istediğimiz konusunda güvenle karar verebilmek için bilgimizin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Daha temelde, denge düşüncesi sivil özgürlükleri kendi başlarına ve kendi hatırına değil fakat sonuçları açısından düşünmemiz gerektiğini varsayar.¹⁶ Güvenlik uğruna özgürlükten fedakârlık etmemiz gerektiğini öneren görüşün güvenliğe özgürlük karşısında öncelik verdiği açıktır. Oysa, yukarıda tanımladığımız anlamda özgürlüğü güvenlikten değerli gören bakış açısından, hareket noktamızın güvenlik değil özgürlük olması gerekirdi. Başka bir anlatımla, özgürlüğü güvenlik açısından değil, güvenliği özgürlük açısından değerlendiren perspektifi esas almak gerekir. Bununla, özgürlük karşısında

¹³ Bielefeldt 2008: 274, 275.

¹⁴ Waldron 2003: 201, 203.

¹⁵ Wittes 2011: 20.

¹⁶ Waldron 2003: 201, 203, 208.

güvenliğin hiç önemi olmadığını anlatmak istemiyoruz; kastettiğimiz, özgürlüğe hizmet etmeyen güvenliğin insanî varoluş açısından değersiz olduğudur.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, kendi başına tehlike kaygısı özgürlüğü azaltmanın bir gerekçesi olamaz. Bir kere daha Waldron'a başvurursak,¹⁷ özgürlükteki azalmanın aynı zamanda istenen sonucu (güvenliğin artmasını) gerçekten sağlayacağından da emin olmalıyız. Bu konuda hükümetin belirli bir özgürlüğü azaltmanın terörizmle etkin olarak mücadele etmek için gerekli olduğunu göstermesi de yeterli olamaz; onun ayrıca özgürlükteki azalmanın güvenliği artırmasının gerçek bir ihtimal olduğunu da ortaya koyması gerekir. Ne var ki, bu ihtimalin ne olduğu bilinemeyeceğinden, bu özgürlükten vazgeçmeye değip değmediğini de bilemeyeceğiz demektir. O zaman da özgürlükle güvenlik arasında "makul" bir denge kurulduğu söylenemeyeceği gibi, hatta bizatihi dengeden söz etmek de anlamlı olmaz.

Özgürlük ile güvenliğin dengede veya birbiriyle gerilim içinde olduğu şu nedenle de söylenemez: Güvenlik özgürlüğü hiç de feda etmeden birçok şekilde artırılabilir. Öte yandan, özgürlük feda edildiği halde daha fazla güvenlik elde edilemeyebilir. Özgürlükten fedakârlıklar aynı zamanda çok kere güvenlik üzerinde olumsuz etkilere de sahip olabilir.¹⁸ Nihayet, özgürlük ile güvenlik arasında bir denge bulunduğu görüşünün her türden otoriter güvenlik tedbirlerinin kabul edilmesine yol açabileceğini de unutmamak gerekir. Nitekim, güvenlikçi yaklaşım aşırı durumları gerekçe göstererek kısıtlamaları istisnaî olmaktan çıkarıp genelleştirmeye ve kural haline getirmeye çalışan bir mantığı yansıtmaktadır. Haklı olarak söylendiği gibi, ekstrem olaylara dayalı bir argümantasyon mantığı, belirli bir durum için tanınmış istisnaların benzer başka olayları da kapsayacak şekilde genişletilmesinin yolunu açar. Onun için, özgürlük ve güvenliği "dengelemek"ten söz etmekten kaçınılmalıyız; çünkü denge söylemi sadece özgürlük yerine güvenliğe daha temel bir bağlılığı gizlemekte veya kılıfına uydurmaktadır.¹⁹

SONUÇ

Güvenlik için özgürlükten fedakârlıkta bulunmanın zorunlu olduğunu vaz eden görüş birey ve toplumun devletle ilişkisine saf güvenlikçi perspektiften bakmaya eğilimlidir. Özgürlüğe hizmet etmeyen güvenliği önceleyen bu görüş insanî varoluş ve özgür bir toplum ideali için son derece tehlikelidir. Bunun somut anlamı, saf güvenlikçi yaklaşımın hak ve özgürlük karşıtı, devletçi bir yaklaşım olduğudur. Aslına bakılırsa, güvenlikçi söylem "hik-

¹⁷ Waldron 2003: 208-209.

¹⁸ Wittes 2011: 9.

¹⁹ Bielefeldt 2008: 288; Neoclesu 2007: 133, 145.

met-i hükümet” doktrininin zorunlu bir uzantısıdır. Hikmet-i hükümet ise devletin doğası gereğidir. Mark Neocleus’un tespit ettiği gibi,²⁰ 16. ve 17. yüzyıllarda doğmuş olan hikmet-i hükümet doktrini tedricen “devletin çıkarı”na, oradan “devletin güvenliği”ne ve sonunda “ulusal güvenlik”e dönüşmüştür. Doktrin böylece aynı anda hem halkın hem de devletin güvenliğini devlet iktidarının tanımlayıcı vasfı olarak nitelemektedir. Bu anlayışta güvenlik en üstün çıkar ve bütün diğer ilkelerin üstündeki temel düzenleyici ilke haline gelmektedir.

İnsan haklarına dayanan bir hukuk devletinde de elbette özgürlüklerin kısıtlanmasını gerektiren zorunluluklar ortaya çıkabilir. Güvenlik kaygısının bu türden bir zorunluluk teşkil ettiği durumları tasavvur etmek de zor değildir. Ancak demokratik bir hukuk devletinde bu gibi durumlarda kamu otoritesini yönlendiren düşünce özgürlükle güvenlik arasında sözde bir denge kurmak olamaz. Çünkü, denge ancak kabaca eşit ağırlıkta olan iki değer arasında kurulur; oysa özgürlükle güvenlik, daha önce vurguladığımız gibi, eşit değerler olmayıp, güvenlik özgürlüğü garanti etmenin araçlarından biridir.

İnsan haklarının sınırlanmasını gündeme getiren her durumda olduğu gibi, güvenlik gerekçesiyle özgürlüğün sınırlanmasını zorunlu kılan istisnaî durumlarda da yol gösterici ilke “özgürlük karinesi” olmalıdır. Özgürlük karinesi, özgürlüklerin kısıtlanmasını haklı gösteren son derece güçlü bir neden olmadıkça sınırlama yapılamayacağını buyurur.²¹ Başka bir anlatımla, bir hukuk devletinde güvenlik politikalarının meşruluğu özgürlükleri koruma işlevinden kaynaklanıyorsa, o zaman somut bir güvenlik politikasıyla özgürlük hakları arasındaki çatışmada öncelikli olarak özgürlüklerin korunması gerekir. Özgürlüklerin güvenlik gerekçesiyle sınırlanması gerektiğini ileri sürenin bunu kanıtlama yükümlülüğü vardır. Özgürlüklerin güvenlik lehine sınırlanmasının haklı bir nedeni olmalı ve özgürlüklere getirilecek kısıtlama “ölçülülük” ilkesinin gerekleriyle sınırlı tutulmalıdır.²²

Son olarak, dengeci görüşün yanlışlığının en basit empirik kanıtı, en az özgür ülkelerin en güvenli ve en çok özgür ülkelerin en az güvenli ülkeler olmadıkları gerçeğidir. Hatta bunun tersinin daha doğru olduğu söylenebilir: Bir toplumda özgürlüğün toplam seviyesi ile toplam güvenlik seviyesi arasında çok muhtemelen ters değil doğru bir ilişki vardır. Wittes’in vurguladığı gibi²³, yalnız başına bu gerçek bile özgürlükle güvenlik arasında genel bir değiş-tokuşu varsayan metaforunda büyük bir yanlış olduğunu göstermektedir.

²⁰ Neocleus 2007: 137.

²¹ Erdoğan 2012: 154-56.

²² Bielefeldt 2008: 276, 283-84.

²³ Wittes 2011: 13-14.

KAYNAKLAR

- Bielefeldt, H. (2008), “Demokratik Hukuk Devletinde Özgürlük ve Güvenlik”, Çev. Metin, Y., *Hukuk Devleti: Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal* (Ankara: Adres Yayınları) içinde, ss. 271-92.
- Erdoğan, Mustafa (2012), *İnsan Hakları: Teorisi ve Hukuku* (Ankara: Orion Kitabevi, 3. b.).
- Hayes, N. (2005), “Liberty v. Security-UK Anti-Terrorism Legislation, The ECHR and The House of Lords”, 8 Trinity College Law Review, 106-29 (2005).
- Jones, P. (1994), *Rights* (New York: St Martin’s Press).
- Lepsius, O (2004), “Liberty, Security, and Terrorism”, The German Law Journal, Vol. 5, No. 5, 435- 60.
- Neocleous, M. (2007), “Security, Liberty and the Myth of Balance: Towards a Critique of Security Politics”, *Comparative Political Theory*, 6, 131-49
- Turhan, F. ve Aksu, M. (2011), “11 Eylül Sonrası ABD’de Özgürlük ve Güvenlik Dengesi Açısından Terörü Önleme Amaçlı Tedbirler- Özellikle Patriot Kanunu ile Getirilen Kısıtlamalar”, S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, No. 1, 47-83.
- Waldron, J. (2003), “Security and Liberty: The Image of Balance, The Journal of Political Philosophy, Vol. 11, No. 2, 191-210.
- Wittes, B. (2011), “Against a Crude Balance: Platform Security and the Hostile Symbiosis Between Liberty and Security”, Project on Law and Security, Harvard Law School and Brookings, http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/9/21%20platform%20security%20wittes/0921_platform_security_wittes.pdf.